

НАРЕДБА

за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения

Приета с ПМС № 187 от 28.07.2004 г., обн., ДВ, бр. 69 от 6.08.2004 г., изм., ДВ, бр. 46 от 12.06.2007 г., изм., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г., в сила от 10.06.2008 г.

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С наредбата се уреждат условията и редът за определяне на размерите, границите и режима на зоните с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ) и за обезщетяване за претърпени вреди, причинени от налагане на ограничения върху имоти - частна собственост.

Чл. 2. (1) Зоните с особен статут се създават около ядрени съоръжения и обекти с ИЙЛ за ограничаване на облъчването на населението при аварии, анализирани в проекта, и нормална експлоатация и за радиационен мониторинг на населението и околната среда.

(2) Зоните с особен статут са:

1. радиационнозащитна зона;
2. наблюдавана зона.

Чл. 3. (1) Радиационнозащитната зона е територия около съоръжения и обекти по чл. 1, в която при нормална експлоатация е възможно да бъдат надхвърлени годишните граници за облъчване на населението, определени в наредбата по чл. 26, ал. 3 от Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ).

(2) Наблюдаваната зона е територията извън границите на радиационнозащитната зона, в която се извършва радиационен мониторинг на населението и околната среда, необходим за целите на радиационната защита.

(3) Границите на радиационнозащитната зона и на наблюдаваната зона се определят при проектиране на ядрени съоръжения и обекти с ИЙЛ с отчитане на:

1. рисковата категория;
2. проектните изчисления и анализ на възможните изхвърляния на радиоактивни вещества в околната среда при нормална експлоатация и при авария;
3. особеностите на разпространението на газоаерозолните изхвърляния в атмосферата и миграцията на радионуклиди в компонентите на околната среда;
4. хидроложките, хидрогеоложките и климатичните данни;
5. съществуващите и проектните граници на урбанизирани територии (населени места и селищни образувания) или на отделни застроени поземлени имоти извън тях с конкретно предназначение по чл. 8, т. 1 от Закона за устройство на територията;
6. демографските и социалните характеристики, включително условията на живот и дейност на населението;
7. перспективите за развитие на района и други фактори от значение за определяне на зоните.

(4) Методиката за определяне на размерите на зоните с особен статут се утвърждава от председателя на Агенцията за ядрено регулиране (АЯР).

Чл. 4. (1) Външната граница на радиационнозащитната зона се определя при спазване на следните критерии:

1. годишната индивидуална ефективна доза на населението при нормална експлоатация на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ не трябва да надхвърля дозовите квоти, определени съгласно наредбата по чл. 26, ал. 3 ЗБИЯЕ;

2. годишната индивидуална ефективна доза при авария, включена в проектните основи, не трябва да надхвърля 5 mSv извън радиационнозащитната зона.

(2) Годишната индивидуална ефективна доза на населението при нормална

експлоатация на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ в радиационнозащитната зона не трябва да надхвърля дозовите квоти, определени в наредбата по чл. 26, ал. 3 ЗБИЯЕ.

(3) Външната граница на радиационнозащитната зона се определя чрез математическо моделиране и е линията, която съединява най-отдалечените от ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ точки, получени при едновременното прилагане на критериите по ал. 1.

(4) При разполагане на една площадка на повече от едно ядрено съоръжение или обект с ИЙЛ критерият по ал. 1, т. 1 се прилага с отчитане на сумарното въздействие на всички съоръжения или обекти на площадката.

(5) Територията на радиационнозащитната зона, когато обхваща територия извън площадката, не се разглежда като резервна територия за разширяване на площадката на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ, както и като резервна територия за развитие на урбанизирани територии.

(6) Съответствието на външната граница на радиационнозащитната зона около ядрени съоръжения с критериите и изискванията по наредбата се преценява от председателя на АЯР в рамките на производството по одобряване на техническия проект на ядреното съоръжение.

Чл. 5. (1) Външната граница на наблюдаваната зона се определя въз основа на:

1. изискването за осигуряване чрез радиационен мониторинг на всички необходими данни за оценка на влиянието на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ върху населението, водоснабдителните мрежи и съоръжения и околната среда при нормална експлоатация;

2. изискването за осигуряване чрез радиационен мониторинг на всички необходими данни за оценка на радиационната обстановка и предприемане на намеса при авария;

3. изискването за информиране на органите на изпълнителната власт, населението и други държави и международни организации за реалната радиационна обстановка около ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ;

4. възможността радиационният мониторинг да представи необходимата обективна информация по т. 1-3;

5. прилагане на принципа на оптимизация по отношение на ползата от радиационния мониторинг спрямо разходите за неговото извършване.

(2) Съответствието на външната граница на наблюдаваната зона около ядрени съоръжения с изискванията по наредбата се преценява от председателя на АЯР в рамките на производството по одобряване на техническия проект на ядреното съоръжение.

Глава втора

СЪЗДАВАНЕ НА ЗОНИ С ОСОБЕН СТАТУТ

Чл. 6. (1) Радиационнозащитните зони около ядрените съоръжения или обектите с ИЙЛ са територии с особена териториално-устройствена защита по смисъла на Закона за устройство на територията. Размерите и границите на радиационнозащитната зона и режимът на ползване на поземлените имоти, попадащи в нея, се определят със специализиран подробен устройствен план по чл. 111 от Закона за устройство на територията.

(2) Изработването на специализирания подробен устройствен план се възлага от лицензианта или титуляря на разрешение по ЗБИЯЕ на проектанти, притежаващи пълна проектантска правоспособност. Специализираният подробен устройствен план се изработва при спазване на изискванията на чл. 3 и 4 и съобразно факторите на ядрената безопасност и радиационната защита, отчетени в техническия проект за изграждане на ядреното съоръжение или на обекта с ИЙЛ.

(3) Лицензиантът или титулярят на разрешение по ЗБИЯЕ съгласува специализирания подробен устройствен план с председателя на АЯР относно съответствието на определената радиационнозащитна зона с изискванията по ал. 2, както и с министъра на здравеопазването, министъра на околната среда и водите и министъра на земеделието и горите във връзка с налагането на ограничения по чл. 109, ал. 2 ЗБИЯЕ по използване на земите, горите и водните обекти.

(4) Специализираният подробен устройствен план се одобрява със заповед на министъра на регионалното развитие и благоустройството по чл. 105, ал. 1, т. 1 ЗБИЯЕ след приемането му от Националния експертен съвет по устройство на територията и регионална политика.

(5) В случаите, в които радиационнозащитната зона обхваща и територии извън границите на страната, специализираният подробен устройствен план се одобрява след влизането в сила на двустранния или многостранния международен договор.

(6) Заповедта по ал. 4 се изпраща в 14-дневен срок за обнародване в "Държавен вестник" и в общината - за разгласяване чрез средствата за масово осведомяване и за обявяване на подходящи места с публичен достъп в сградите на общината и кметствата. Когато радиационнозащитната зона обхваща територията на повече общини, заповедта се изпраща в съответните общини.

(7) Заинтересуваните лица могат да обжалват заповедта по ал. 4 пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от обнародването ѝ в "Държавен вестник".

(8) Заинтересувани лица, имащи правата по ал. 7, са собствениците и носителите на ограничени вещни права според данните от имотния регистър, чиито недвижими имоти или части от тях попадат в границите на радиационнозащитната зона.

(9) Радиационнозащитната зона се създава с влизане в сила на заповедта по ал. 4 за одобряване на специализирания подробен устройствен план. Заповедта влиза в сила след изтичане на срока за обжалване, ако не е обжалвана, или след влизане в сила на съдебно решение за нейното потвърждаване.

(10) Когато радиационнозащитната зона обхваща само границите на площадката, сградата или помещението на обекта, в който са разположени или се използват ИЙЛ, тя се създава от председателя на АЯР с лицензията по чл. 58, ал. 1, т. 1 - 3 ЗБИЯЕ.

Чл. 7. (1) Наблюдаваната зона около ядрено съоръжение или обект с ИЙЛ се създава със заповед на председателя на АЯР в зависимост от факторите на ядрената безопасност и радиационната защита, отчетени в техническия проект, и съобразно изискванията на чл. 3 и 5.

(2) Когато наблюдаваната зона обхваща само границите на площадката, сградата или помещението на обекта, в който са разположени или се използват ИЙЛ, тя се учредява от председателя на АЯР с лицензията по чл. 58, ал. 1, т. 1 - 3 ЗБИЯЕ.

Чл. 8. (1) В 10-дневен срок след влизането в сила на заповедите по чл. 6, ал. 4 и чл. 7, ал. 1 председателят на АЯР ги изпраща на:

1. лицензианта или на титуляря на разрешение по ЗБИЯЕ, който осъществява постоянен контрол над радиационните характеристики на работната и околната среда в радиационнозащитната зона и в наблюдаваната зона;

2. (изм. – ДВ, бр. 46 от 2007 г., ДВ, бр. 53 от 2008 г.) кметовете на съответните общини, министъра на земеделието и горите, министъра на здравеопазването, министъра на околната среда и водите, министъра на вътрешните работи, министъра на извънредните ситуации, съответните служби по кадастъра към Агенцията по кадастъра и на съответните общински служби по земеделие и гори.

(2) В едномесечен срок от получаването на заповедта по ал. 1, т. 2 границите на радиационнозащитната зона се означават върху действащите подробни устройствени планове, кадастрални карти и регистри, кадастрални планове и плановете, картите и регистрите за възстановяване на собствеността върху земеделските земи и горите и земите от горския фонд.

Чл. 9. Министърът на регионалното развитие и благоустройството, министърът на земеделието и горите, министърът на здравеопазването и министърът на околната среда и водите осъществяват по компетентност контрол за спазването на режима на радиационнозащитната зона.

Чл. 10. (1) Изменения на границите на радиационнозащитната зона се допускат в случаите на промени в техническия проект, одобрени по реда на чл. 33, ал. 4 ЗБИЯЕ, при

спазване на изискванията на чл. 3 и 4 и по реда на чл. 6 и 8.

(2) Когато в производството по одобряване на техническия проект на ядреното съоръжение се установи, че изискванията по чл. 3 и 4 са спазени, без да се налага създаване на радиационнозащитна зона извън площадката на ядреното съоръжение, това изрично се отбелязва в заповедта по чл. 33, ал. 4 ЗБИЯЕ. В този случай чл. 6 и 8 не се прилагат.

Глава трета

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ЗОНИТЕ С ОСОБЕН СТАТУТ

Раздел I

Общи изисквания

Чл. 11. (1) В случаите, когато радиационнозащитната зона е създадена с акт на министъра на регионалното развитие и благоустройството или с международен договор, кметовете на общини, на чиято територия се разполага такава зона, осигуряват поставянето на обществени места на информационни табла със схема на границите на радиационнозащитната зона и въведените в нея ограничения.

(2) Лицензиантът или титулярят на разрешение по ЗБИЯЕ съвместно с кметовете на общини по ал. 1 осигурява маркировката по границите на радиационнозащитната зона с подходящи предупредителни знаци.

(3) Разходите по ал. 1 и 2 са за сметка на лицензианта или титуляря на разрешение.

Чл. 12. (1) В радиационнозащитната зона се забранява изграждането на жилищни и обществени сгради, детски, лечебни и здравни заведения и заведения за хранене, обекти с промишлено, социално и културно предназначение и други обекти, които не са свързани с експлоатацията на ядреното съоръжение или използването на обекта с ИЙЛ.

(2) В радиационнозащитната зона е допустимо строителство, свързано с ползването на земеделските земи и с управлението, възпроизводството, ползването и опазването на горите, за разрешаването на което не се изисква да се променя предназначението на земята.

(3) Ограничения по използване на земите, горите и водните обекти на територията на радиационнозащитната зона могат да бъдат налагани от министъра на здравеопазването, министъра на земеделието и горите и министъра на околната среда и водите съобразно тяхната компетентност.

Раздел II

Радиационен мониторинг

Чл. 13. (1) Лицензиантът и титулярят на разрешение провеждат в зоните с особен статут радиационен мониторинг на околната среда и селскостопанската продукция и оценяват облъчването на населението.

(2) Радиационният мониторинг в зоните с особен статут се организира така, че да осигурява информация за радиационната обстановка, позволяваща вземането на решения за радиационна защита на населението при нормална експлоатация и при авария.

Чл. 14. (1) Радиационният мониторинг като минимум включва:

1. мощност на дозата гама-лъчение;
2. обща и специфична активност на течните и газоаерозолните изхвърляния в околната среда;
3. специфична активност на газовете и аерозолите в приземния атмосферен въздух;
4. специфична активност на атмосферните отлагания, повърхностния почвен слой и растителността;
5. специфична активност на повърхностни и подземни води;
6. замърсяване на водоснабдителни мрежи и съоръжения;
7. замърсяване на транспортни средства с радионуклиди;
8. специфична активност на растителни и животински суровини и продукти;
9. метеорологични параметри.

(2) Обхватът и обемът на радиационния мониторинг се определят в зависимост от

характера на дейностите и факторите на ядрена безопасност и радиационна защита на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ в съответния проект и се съгласуват с компетентните държавни органи.

Чл. 15. (1) В зоните с особен статут за ядрено съоръжение и обект с ИЙЛ, обхващащи територии извън площадката, лицензиантът или титулярят на разрешение изгражда автоматизирани системи за радиационен мониторинг, информация от които се предава в националната мрежа за радиологичен мониторинг съгласно Закона за опазване на околната среда.

(2) В зоните с особен статут по ал. 1 на подходящи обществени места се поставят стационарни прибори за визуализация на мощността на дозата.

(3) Резултатите от радиационния мониторинг в зоните с особен статут се регистрират, анализират и съхраняват по ред, определен с лицензията или разрешението по ЗБИЯЕ, и се предоставят при поискване.

Чл. 16. (1) Органите на изпълнителната власт в съответствие с предоставените им от закона правомощия осъществяват в зоните с особен статут контрол на радиационните параметри на компонентите на околната среда и оценка на облъчването на населението.

(2) Селскостопанската продукция, произведена върху земи, попадащи в границите на радиационнозащитната зона, подлежи на задължителен радиационен контрол от органите на държавния контрол по Закона за здравето и Закона за ветеринарномедицинската дейност.

(3) Контролът по ал. 2 не се прилага за селскостопанската продукция за лична употреба, както и за мостри и експонати за панаири и изложби.

Глава четвърта

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА ПРЕТЪРПЕНИ ВРЕДИ

Чл. 17. (1) В случаите, когато забраните по чл. 12, ал. 1 или наложените ограничения по чл. 12, ал. 3 възпрепятстват съществено ползването на недвижим имот - частна собственост, включен в радиационнозащитната зона, собственикът на имота писмено уведомява за това лицензианта или титуляря на разрешение по ЗБИЯЕ.

(2) В случаите по ал. 1 лицензиантът или титулярят на разрешение по ЗБИЯЕ е длъжен писмено да предложи на собственика на имота да придобие от него правото на собственост, съответно вещното право на ползване или правото на строеж върху имота, като посочи и условията за това.

(3) При непостигане на съгласие между лицензианта или титуляря на разрешение по ЗБИЯЕ и собственика на недвижимия имот за прехвърляне на правото на собственост или за учредяване на вещно право на ползване или право на строеж върху имота, отчуждаването на земите и обезщетяването на собствениците се извършват по реда на Закона за държавната собственост или по реда на Закона за общинската собственост.

(4) Всички разходи по ал. 1 - 3 са за сметка на лицензианта или титуляря на разрешение по ЗБИЯЕ.

Чл. 18. (1) В случаите, когато забраните по чл. 12, ал. 1 или наложените ограничения по чл. 12, ал. 3 възпрепятстват несъществено ползването на недвижим имот - частна собственост, включен в радиационнозащитната зона, лицензиантът или титулярят на разрешение по ЗБИЯЕ е длъжен да заплати на собственика еднократно парично обезщетение за вредите, причинени от налагането на ограниченията.

(2) При непостигане на споразумение за размера на обезщетението по ал. 1 собственикът на имота и лицензиантът или титулярят на разрешение по ЗБИЯЕ възлагат на определен по взаимно съгласие независим лицензиран оценител да извърши оценката на вредите, причинени от налагането на ограниченията.

(3) При непостигане на съгласие за определяне на оценител в 30-дневен срок от получаване на покана за това от другата страна собственикът на имота и/или лицензиантът или титулярят на разрешение по ЗБИЯЕ имат право да отправят искане до кмета на общината за определяне на независим оценител, който е задължителен за страните.

(4) Оценителите по ал. 2 и 3 определят размера на обезщетението при прилагане на следните критерии:

1. площта на чуждия поземлен имот, за която се отнася ограничението;
2. видовете ограничения на ползването;
3. срока на ограничението;

4. справедливата пазарна цена на имота или на частта от него, която попада в границите на ограничението.

(5) Възнаграждението на оценителя и всички разходи, свързани с определяне на обезщетението, са за сметка на лицензианта или титуляря на разрешение по ЗБИЯЕ.

(6) Независимо от обезщетението по ал. 1 лицензиантът или титулярят на разрешението дължи възстановяване на всички други причинени вреди на имота или съответно парично обезщетение.

Чл. 19. (1) Ограниченията за използване на недвижими имоти, попадащи в границите на радиационнозащитната зона, се отразяват в кадастъра и се вписват при условията и по реда на Закона за кадастъра и имотния регистър.

(2) Прехвърлянето на правото на собственост или учредяването на ограничено вещно право върху имот по ал. 1 не прекратява действието на ограниченията за използване на недвижимия имот.

(3) Ограниченията по ал. 1 се прилагат от датата на влизането в сила на устройствения план, с който се определя местоположението на радиационнозащитната зона и е изплатено еднократно обезщетение на собственика на имота, върху който е възникнало ограничението.

Чл. 20. Собствениците и титулярите на ограничени вещни права върху имоти в границите на радиационнозащитната зона около ядрени съоръжения и обекти с ИЙЛ са длъжни да спазват забраните и ограниченията, определени за територията, в която попада имотът.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. (1) Границите на радиационнозащитната зона и наблюдаваната зона около заварени ядрени съоръжения или обекти с ИЙЛ се определят с отчитане на:

1. годишната индивидуална ефективна доза на населението при нормална експлоатация на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ, която не трябва да надхвърля дозовите квоти, определени в наредбата по чл. 26, ал. 3 ЗБИЯЕ;
2. действителните данни за изхвърляне на радиоактивни вещества в околната среда;
3. фактичката радиационна обстановка около съоръжението или обекта;
4. обстоятелствата по чл. 3, ал. 3.

(2) Изменения на границите на радиационнозащитната зона се допускат в случаите на промени в проекта на ядреното съоръжение или обекта с ИЙЛ при спазване на изискванията на ал. 1 и по реда на наредбата.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Лицензиантът или титулярят на разрешението по ЗБИЯЕ за ядрени съоръжения и обекти с ИЙЛ по § 1, както и органите на изпълнителната власт привеждат зоните с особен статут в съответствие с изискванията на наредбата в двегодишен срок от влизането ѝ в сила.

§ 3. (1) Указания по прилагане на наредбата дават председателят на АЯР, министърът на здравеопазването, министърът на земеделието и горите и министърът на околната среда и водите съобразно тяхната компетентност.

(2) Председателят на АЯР одобрява ръководства, методики и други документи по прилагането на наредбата, които се публикуват на официалната страница на АЯР в интернет.

§ 4. Наредбата се приема на основание чл. 111 от Закона за безопасно използване на ядрената енергия.